

Els arbres no ens deixen veure el bosc

written by Francesc Pomés Martorell | 20 de febrer de 2023

*Poble meu (tenim dret a dir meu?)
gent humil, mesquinets, pleb il·lusa
a qui una ombra de luxe enlluerna
i fa inofensiva, mestissa
i deixa indefensa.
Per escriuix, la TV,
incessant us injecta l'enveja.*

Fragment del poema Poble meu de Pere Quart (Joan Oliver)

Vivim en una societat paradoxal. Tenim més mitjans de comunicació que mai i rebem informació i opinió pràcticament instantàniament d'arreu del món i, en canvi, o potser degut a això mateix, cada vegada semblen més desinformatos d'allò que és més important i ens deixem emportar per relats fabricats pels diversos poders i reflexionem independentment, per nosaltres mateixos, menys.

Un referent del periodisme, Ryszard Kapuscinsky, ja ens havia advertit del problema que es plantejava amb l'eclosió de la informació: «Quan es va descobrir que la informació era un negoci, la veritat va deixar de ser important», cosa que va dir d'una altra manera el nostre Manuel Vázquez Montalbán: «Puesto que estamos en una economía y en una realidad cultural de mercado no sólo somos consumidores de detergentes o de latas de cerveza con o sin alcohol, sino también de mensajes, de verdades, de ideología, de información». I tots hauríem de saber que quan un es converteix en un consumidor, el més important no és la subjecció a la realitat, sinó la incitació a la compra. Ignacio Ramonet, un altre referent del periodisme, ho rebla: «Voler informar-se sense esforç és una il·lusió que té a veure amb el mite publicitari més que no pas

amb la mobilització cívica. Informar-se cansa i a aquest preu el ciutadà adquireix el dret de participar intel·ligentment en la vida democràtica», i recalquem, només pagant aquest preu.

L'eclosió d'internet i les seves immenses possibilitats de difusió d'informació ha aprofundit aquesta deriva consumista de la informació, tot ampliant les fonts d'informació i opinió, però com va dir un gran filosof, Zygmunt Bauman, «És estèril i perillós creure que un domina el món sencer gràcies a Internet quan no es té la cultura suficient que permeti filtrar la informació bona de la dolenta». Plataformes com Twitter, Facebook, Instagram i tantes altres es mouen dins d'aquesta paradoxa: permeten la lliure expressió i difusió d'informació i opinions, però en un *totum revolutum* en el qual és força difícil distingir allò que és important d'allò que és accessori i ens sotmetem a uns algoritmes sobre els quals els ciutadans no tenim cap control i, a més a més, un dels problemes de Twitter, i de les xarxes socials en general, el creem nosaltres mateixos. Se'n diu biaix ideològic: tendim a seguir, llegir i creure només a aquells i aquelles que pensen com nosaltres, i això limita el ventall d'opinions que rebem i el contrast entre diverses visions.

Fariem malament de pensar que tot això que hem dit fins ara és una simple exposició ideològica sense repercussió directa en la nostra vida diària. Ans el contrari, és posar sobre la taula la complexitat del món en el qual ens ha tocat viure i la necessitat d'una posició crítica que impedeixi, en la mesura del possible, que ens empassem com si res una pretesa informació objectiva i independent, cosa quasi bé tan estranya de trobar com un unicorn.

Si en altres moments històrics el domini per part dels poders polítics i econòmics dels principals mitjans de comunicació, la censura i la persecució de la dissidència condicionaven completament la informació que rebien els ciutadans, avui, sense que hagi desaparegut això (recordem, com a exemple paradigmàtic, la persecució a Julian Assange), la batalla pel

control de la informació es lliura també a la xarxa i presenta més aviat l'aspecte de la sobresaturació informativa i allò que anomenem *fake news*.

Centrant-nos en el nostre país, veiem com ens perdem en l'anècdota i deixem de banda allò que és important. Els darrers temps, Twitter ha anat ple de la suspensió de la Borràs, el trencament del Govern, el cas Dalmases, el vel islàmic d'una diputada, la imposició del castellà a les escoles, l'aprovació o no dels pressupostos de l'Estat i de Catalunya, l'eliminació de la sedició i el nou delictes de desordres públics agreujats, el cas Pegasus, l'actitud lingüística d'en Serrat, els pessebres a llocs públics, la revisió de les sentències del Procés, els casos Gordillo i Alves ...La llista es podria allargar quasi bé *ad nauseam*. En canvi, ja quasi bé hem oblidat la guerra que té lloc a la mateixa Europa, la revolta de les dones iranianes i afganeses, la continuïtat de l'ocupació israeliana de Palestina o el bloqueig dels USA a Cuba, la continuació de la repressió contra l'independentisme català, la politiqueria en la seva màxima expressió, el populisme convertit en tàctica electoralista, la manca de projectes de transformació social... Tot acaba sent un poti-poti sense sentit i en qual no s'albira cap proposta realista i assolible per fer la independència, reduint el moviment social més important a Europa Occidental des de la II GM a un folklore sense estratègia real destinat al retorn a l'autonomisme de sempre. Ja només ens falta, i hi arribarem, a tornar al vell: llibertat, amnistia i estatut d'autonomia! Semblem rucs condemnats a donar voltes a la sínia de sempre. Aquesta és la nostra trista realitat avui. I malgrat tot, encara esperem, amb Espriu, "un alçament de llum en la tenebra". I consti que, sense defensar Twitter, i altres aplicacions, és ben curiós que qui diu d'abandonar-lo i ho fa públic, són principalment persones que disposen d'altres mitjans per difondre les seves opinions. No serà que allò que els molesta és que a les xarxes són un més i qualsevol els pot contradir o criticar?

Per il·lustrar què volem dir ens pot anar bé un cas encara viu, el cas Alves. El cas Alves, a més de servir per fer bullir l'olla del periodisme groc i la simple xafarderia, planteja dues qüestions importants per a tothom i que obliden quasi totes les informacions. Per una banda, visibilitza un fet vergonyós de la nostra societat: l'agressió sexual a les dones fonamentada en segles de masclisme atiat per les religions. Malgrat tots els discursos igualitaris, les dones són concebudes encara com un objecte sexual a disposició dels mascles, de grat o per força. Ens dediquem a ressaltar les violacions de drets de les dones arreu del món, certes i comprovables, però poques vegades mirem cap a casa nostra. Som aquí, agradi o no! Per altra banda, demostra també com de malament entenem els drets fonamentals. La presumpció d'innocència és una víctima més del cas. Entre tots, amb un paper principal dels mitjans de comunicació, ja hem jutjat i condemnat el presumpte autor de l'agressió sexual. Ambdós aspectes del cas estan completament imbricats i són inseparables en una societat sana. És a dir, és inseparable la condemna a les agressions sexuals amb el respecte a la presumpció d'innocència, si no ens volem deixar emportar per anàlisis parcials i populistes. No anem bé! Casos com aquest, que és només una gota en el mar immens de la desigualtat i les agressions a les dones, haurien de servir per reflexionar, començant per cada un de nosaltres mateixos, els homes, sobre com de lluny estem encara d'una societat igualitària i justa i com moltes vegades la informació es queda a la superfície de la realitat i juga al sensacionalisme.

Ser conscients d'aquest entorn mediàtic i adoptar sempre una posició crítica i activa, és l'única manera que tenim els ciutadans de formar-nos una opinió personal i fer-la valer. Sense això sempre serem súbdits sotmesos a la voluntat d'aquells que tenen el poder i el pitjor de tot és que ni tan sols en serem conscients.

Concloem recurrent novament a Zygmunt Bauman: «Quan una

quantitat cada vegada més gran d'Informació, es distribueix a una velocitat cada vegada més alta, la creació de seqüències narratives, ordenades i progressives es fa cada vegada més difícil. La fragmentació amenaça amb esdevenir hegemònica. I això té conseqüències en la manera en la qual ens relacionem amb el coneixement, amb el treball i amb l'estil de vida en un sentit ampli».

Si voleu, en parlem!